

דבר המערכת

אנו נוטים לחשוב שיש חשיבות לסיפור כל הקורות אותנו. אכן, הננו משוכנעים שלכל ניסיון אנושי יש חשיבות משלו, בכל ניסיון יש עניין וניתן לבחון אותו הגיונית. אדרבא, אפשר למצוא ערכים בסיסיים, אם גם לא תמיד חיוביים, בתוך העולם המיוחד הזה שאנו מספרים עליו.

פרימו לוי, הוזה אדם?

כתב העת "היה היה" הנו כתב עת סטודנטיאלי על כל המשתמע מכך. אנו מקבלים תמיכה מהמרצות והמרצים המנוסים סביבנו, אך העבודה השוטפת נעשית על ידי תלמידי ותלמידות התארים השונים בחוגים ההיסטוריים. פעמים רבות עלתה בפגישות המערכת שאלת "חוסר הניסיון" שלנו והשפעתו על עבודתנו במערכת. וכך, מלבד העבודה התוכנית על הגיליון, התפתחו שיחות חשובות שהעלו נקודות מעניינות בנוגע לתפיסתנו העצמית כסטודנטים וסטודנטיות בשלבים שונים של התואר.

הדיונים הובילו למסקנות רבות. בין היתר, התחזקה אצלנו תחושת הזהירות והאחריות שמלווה אותנו בעבודתנו על כל עבודת סמינר שנשלחת אלינו, לאורך כל הדרך. דווקא מתוך "חוסר הניסיון" שלנו, מצאנו עצמנו משקיעים יותר, מתוך רצון ללמוד הן את דרכי העבודה והן את הנושאים התוכניים; כל זאת על מנת לתת יחס ראוי לאותן עבודות שזכינו לקרוא. לצד כך, הבנו שאותו "חוסר ניסיון" מאפשר לנו להיות מקובעים פחות, ופתוחים יותר לרעיונות חדשניים ונועזים שמגישים לידינו.

עבודת המערכת המאומצת בשילוב עם תחושת ההרפתקנות שהתפתחה בנו, הובילה אותנו לקיבוץ חמשת המאמרים המרתקים בגיליון זה. לצד כך, תחושת הזהירות שמלווה אותנו הזכירה לנו להקפיד על איכות התוצר. כך זכה כל מאמר לתשומת לב הראויה לו ולכותבו.

חלק מהמאמרים בגיליון הנוכחי מתקשרים זה לזה מבחינה תוכנית, וחלקם מרוחקים שנות אור. אולם, כולם משקפים מחשבה חדשנית ונועזת המאמרים עוסקים בנושאים מרתקים ומכילים בחובם טיעונים יצירתיים. על אף, וכנראה בעקבות "חוסר ניסיונם", כותבי המאמרים אפשרו לעצמם להפליג למחזות חדשים במחקר ההיסטורי.

מאמרו של שאול מרמרי מתמקד בציור פורטוגלי יחיד מן המאה השש עשרה של סצנת "הערצת המגים" מהברית החדשה. הוא מראה כיצד תהליכים גלובליים, ובראשם גילוי העולם החדש, באו לידי ביטוי בציור ודחפו את הצייר לבחירות מקוריות על אף שעבד בתוך מסורת פיקטורפית מוגדרת ומבוססת.

ניצן פוזנר עוסק בהשפעתו של תהליך היסטורי דרמטי אחר – הרפורמציה. מאמרו דן בשאלת היחסים בין הסוציולוגי לתיאולוגי ועוסק בעלייתה ונפילתה של האפשרות לנישואים פוליגמיים בגרמניה במאה השש עשרה, תקופה בה עקרונות האמונה הנוצרית נפתחו לפתע לדיון מחדש.

גם במאמרו של תום פרנס התיאולוגיה מובילה לתוצאות בלתי צפויות. דרך הגותו של המשפטן והפילוסוף תומאסוס, שפעל בראשית המאה השמונה עשרה, הוא מראה כיצד דווקא עמדה תיאולוגית פייטיסטית שנראית כמנוגדת לרצינות, סיפקה הצדקה תיאורטית להפרדה שנחשבת למודרנית בין הספרה הדתית לספרה החילונית, ובכך סיפקה מצע להתפתחות הגות המשויכת לנאורות.

אלון עוז מתחקה אחר אירוע שלא היה, אך כמעט והיה – עדותו של חיים ויצמן במשפטי נירנברג כנציג או עד מומחה מטעם העם היהודי. הוא בוחן את היתכנותו של הרעיון, את יחסם של הגורמים השונים אליו, ובעיקר את הסיבות בגינן העדות לא יצאה לבסוף אל הפועל.

לבסוף, רן מאירוביץ' מבקש לפתור פרדוקס-לכאורה ביחסו של בן-גוריון לגרמניה לאחר השואה. מצד אחד, בן-גוריון ראה חשיבות עליונה בעמידה על זכותה של מדינת ישראל לשפוט את אייכמן כמייצג את כל פשעי הנאציזם. מצד שני, הוא לא נכח בעצמו במשפט ותמך בצורה בלתי מתפשרת בכינון יחסים עם גרמניה המערבית. מאירוביץ' מצייע שהפתרון לפרדוקס טמון בהבנתו של בן-גוריון את רעיון הריבונות היהודית.

גיליון זה הנו גיליון 12 של כתב העת, שיוצא לאור בזכות תמיכתם של גורמים רבים. ברצוננו להודות ליורם מישר, ראש קרן דן מישר המממנת את פעילות כתב העת לזכר בנו שהיה בוגר של החוג להיסטוריה. על החסות האקדמית לכתב העת, ברצוננו להודות לד"ר איה אלידע. בהזדמנות זו אנו רוצים להודות על הייעוץ המקצועי לגיליון זה, שניתן על ידי מומחים ומומחיות לנושאים השונים. לבסוף, תודה גדולה מגיעה לחברי וחברות מערכת 'היה היה', שהקדישו ממרצם, כישרונם וזמנם להוצאת הגיליון.